

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

*«Психологічні особливості прояву ПТСР в
учасників бойових дій»*

Виконав: здобувач 2 курсу,
групи ПС-22м
спеціальності 053 «Психологія»
Ковальов В.В.
Керівник: Гаркуша І.В.
PhD з соц. ком., доц.

Дніпро
2024 р.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи здобувача

Ковальова Віталія Вікторовича

на тему: «**Психологічні особливості прояву ПТСР в учасників бойових дій**»

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності 053 «Психологія» (у форматі магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі психологічні особливості прояву ПТСР в учасників бойових дій.

У кваліфікаційній роботі теоретично узагальнено та емпірично верифіковано психологічні особливості прояву ПТСР в учасників бойових дій.

У теоретичному розділі з'ясовано, що стрес та травма – це захисна реакція організму людини в надзвичайних обставинах, раптових та пов'язаних з загрозою життю і здоров'ю людини або свідком яких вона стала. Реакції людини в стресі та травмі можна описати як фізіологічні, емоційні, поведінкові та когнітивні.

Зазначено, що при відсутності кваліфікованої допомоги з часом у людини з'являються неконструктивні способи компенсації болю (алкоголізм, наркоманія, інші психічні розлади) і чим довше не надається психологічна допомога, тим більше погіршується стан.

Розглянуто чинники адаптації (соціалізації) військовослужбовця до умов бойових дій. Аналізуючи психологічну модель сучасного емоційного стану військовослужбовців після повернення з зони бойових дій, ми розділили всі фактори на два великі класи: зовнішні та внутрішні.

Зовнішні чинники – це соціальні (згуртованість, керівництво, ставлення народу до своєї армії, панівні настрої тощо), еколого-ергономічні (сон, інтенсивність навантажень, комфорт та гігієна, клімат, географічні умови тощо) та бойові.

Внутрішні фактори соціалізації – психофізіологічні (тип нервової системи, темперамент) та психологічні (інтелект, здібності, характер, емоції, установки, віра тощо).

Однак, як би не був підготовлений військовослужбовець, так чи інакше його психіка в ході бойових дій піддається впливу бойового стресу.

Дослідження показало, що психологічна реабілітація учасників бойових дій сприяє насамперед формуванню тимчасової перспективи, здатності ставити перед собою цілі в майбутньому, підвищенню значущості цінностей розвитку себе та своїх досягнень, що проявляється насамперед у зацікавленості у своєму особистісному потенціалі, можливостях власного розвитку, у прагненні планувати своє життя задля досягнення конкретних результатів.

Перспективою подальшого дослідження є розробка та впровадження реабілітаційної програми з подолання стресів, ПТСР у військовослужбовців ЗСУ.

Перелік ключових слів: стрес, травма, ПТСР, переживання, учасники бойових дій, військовослужбовці ЗСУ.

SUMMARY

Psychological Features of PTSD among Combatants

Master's Degree Project of the 2-th year student, speciality «Psychology» (Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work) is devoted to the problem of psychological features of the manifestation of PTSD in combatants.

In the qualification work, the psychological features of the manifestation of PTSD in combatants are theoretically summarized and empirically verified.

In the theoretical section, it is clarified that stress and trauma is a protective reaction of the human body in extraordinary circumstances, sudden and related to a threat to a person's life and health or which she has witnessed. Human responses to stress and trauma can be described as physiological, emotional, behavioral, and cognitive.

It is noted that in the absence of qualified help, over time, a person develops non-constructive ways of compensating for pain (alcoholism, drug addiction, other mental disorders) and the longer psychological help is not provided, the more the condition worsens.

The factors of adaptation (socialization) of a serviceman to the conditions of hostilities are considered. Analyzing the psychological model of the modern emotional state of servicemen after returning from the combat zone, we divided all factors into two large classes: external and internal.

External factors are social (cohesion, leadership, attitude of the people to their army, prevailing attitudes, etc.), ecological and ergonomic (sleep, intensity of loads, comfort and hygiene, climate, geographical conditions, etc.) and combat.

Internal factors of socialization are psychophysiological (type of nervous system, temperament) and psychological (intelligence, abilities, character, emotions, attitudes, faith, etc.).

However, no matter how prepared a serviceman is, one way or another his psyche is exposed to combat stress in the course of hostilities.

The study showed that the psychological rehabilitation of combatants contributes primarily to the formation of a temporary perspective, the ability to set goals for the future, increasing the significance of the values of self-development and one's achievements, which is manifested primarily in the interest in one's personal potential, the possibilities of one's own development, in the desire to plan one's life to achieve specific results.

The prospect of further research is the development and implementation of a rehabilitation program to overcome stress and PTSD in servicemen of the Armed Forces.

Key words: stress, trauma, PTSD, experiences, combatants, servicemen of the Armed Forces of Ukraine.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ З ПРОБЛЕМИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ЗСУ.....	7
1.1. Основні теорії та концепції ПТСР	7
1.2. Переживання як психологічний феномен	15
1.2.1. Нейропсихологічні особливості переживання стресу та травмівних подій	20
1.3. Психологічні особливості прояву ПТСР в учасників бойових дій..	26
Висновки до першого розділу	34
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ.....	35
2.1. Процедура та методи емпіричного дослідження	35
2.2. Діагностика синдрому соціально-психологічної дезадаптації у військовослужбовців.....	38
2.3. Діагностика емоційної сфери та адаптації учасників бойових дій.....	46
2.4. Кореляційний аналіз та статистична перевірка дослідження емоційного стану учасників бойових дій	54
2.5. Тренінгова програма щодо реабілітації учасників бойових дій	65
Висновки до другого розділу	75
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	79